

да бъде зависим и неуверен в областта на политическите и дипломатически решения („Цариград“, в. „Ден“, бр. 33, 19 юни 1876, с. 1). Това означава, че вестниците, които са основен инструмент за гражданско възпитание и политическа еманципация, си остават жизнено необходимият ментор за положителното развитие на българското публично пространство, докато артикулират (национална пропаганда), социализират, критикуват и контролират общността. Ако използваме за отправна точка подхода на Карл Дойч, който смята, че за функционирането на нацията е важно посоката на потока от комуникационни сигнали и символи да тече от центъра, водещата група на елита, към масата, то най-ефективният инструмент за осигуряване на този процес, т. е. за контрол над масовото съзнание, изглежда е периодичният печат. В българския случай вестникарите не само се смятат за посредник между елита и масата - те самите са движещата сила на елита, която произвежда символите, сплотяващи общността, и задава или променя техния смисъл.

Систематизирането на функционалните роли и сфери на действие на периодичния печат очертава поне **4 равнища на участие на цариградските издания в политическия информационен поток**, които разполагат журналистиката между крайните точки на активността и които са много повече от предположно-граматически вариации върху една и съща схема, защото синтезират най-важните функционални хипостази на пресата ни през периода:

- политика **през** вестника - вестникът като информатор, като медиатор на информационния поток; информационен посредник, предназначен за акумулиране от страна на публиката на информационния масив с политически характер;
- политика **чрез** вестника - вестникът като инструмент за политическо въздействие, като оръдие на политическо внушение. Това влече след себе си необходимостта от изясняване на политическите фактори и сили, които съзнателно се възползват през посочения период от възможностите на медията;
- политика **към (спрямо)** вестника - вестникът като обект на контрол и мишена на политическо въздействие;
- политика **на** вестника - вестникът като субект на въздействието, като източник на собствена редакционна линия спрямо идеи, събития, личности и процеси.

Всяко от тези равнища притежава благодатен потенциал за разгръщане в самостоятелни структурни единици на изследването върху политическата комуникация през Възраждането. Многостепенните, понякога взаимоизключващи се, роли на вестника в областта на политическата комуникация и политическото действие позволяват да се извлекат ценни наблюдения от статута му на граничен, но важен актант в публичния живот (медиатор и инструмент, обект и субект на поли-